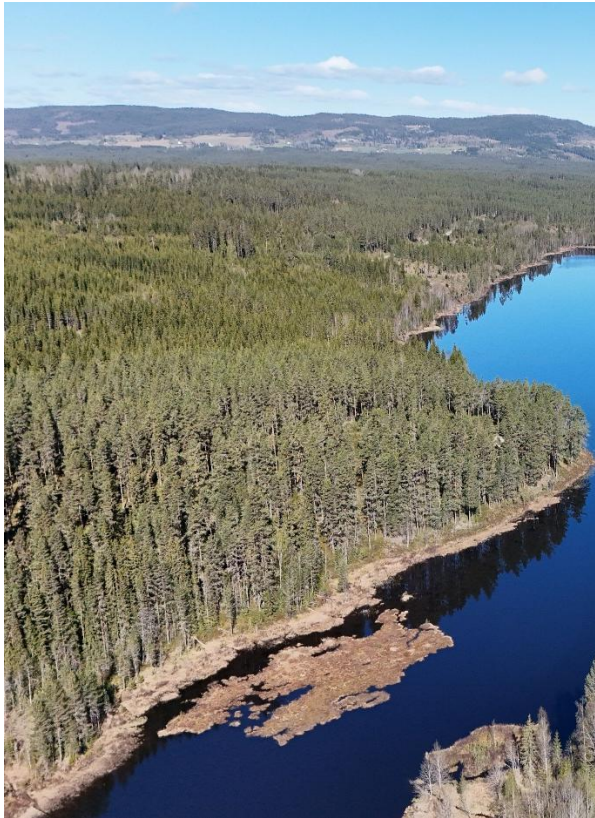

Hjorteviltplan for Elverum kommune

2027-2031

Ansvarlig enhet: Landbruk og miljø

Innholdsfortegnelse:

Forside

1. Innledning
2. Rammeverk og bestemmelser
 - 2.1 Sentrale lover og forskrifter
 - 2.2 Viktige bestemmelser
 - 2.3 Viltfondet
3. Områdebeskrivelse
 - 3.1 Vald i Elverum
4. Ansvar
 - 4.1. Vald
 - 4.2. Jaktleder
 - 4.3. Kommune
5. Faggrunnlaget
 - 5.1. Forvaltning og beitegrunnlag
 - 5.2. Trafikk
 - 5.3. Rovdyrsituasjonen sett i sammenheng med elgforvaltning
 - 5.4. Jakt
6. Bestandsutvikling og statistikk
 - 6.1. Fellingstall for elg
 - 6.2. Fellingstall for rådyr
 - 6.3. Fellingstall for hjort
7. Forvaltningsmål
 - 7.1. Elg
 - 7.1.1. Konkrete mål for elgforvaltninga
 - 7.2. Hjort
 - 7.2.1. Konkrete mål for forvaltninga av hjort
 - 7.3. Rådyr
 - 7.3.1. Konkrete mål for forvaltninga av rådyr
 - 7.4 Indikatorer
 - 7.5 Kommentarer til forvaltningsmål
8. Minsteareal
9. Årskalender for hjorteviltforvaltningen

1. Innledning

Elverum kommune skal forvalte hjorteviltbestandene på en måte som sikrer bærekraftige bestander av elg, hjort og rådyr, samtidig som hensynet til skogbruk, trafikk, naturmangfold og andre samfunnsinteresser ivaretas.

I henhold til Forskrift om forvaltning av hjortevilt §3 skal kommunen fastsette mål for utviklingen av bestandene. Målene skal være målbare og etterprøvbare, og bygge på kunnskap om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk samt omfanget av viltulykker. Hjorteviltplanen skal fungere som et styringsverktøy for kommunen og rettighetshaverne, og sikre at forvaltningen skjer langsiktig, kunnskapsbasert og i tråd med nasjonale føringer. Planen gjelder for hele kommunen for rådyr, og for valdene øst for Glomma for elg og hjort. Områdene vest for Glomma inngår i Elgregion Mjøsa–Glomma (ERMG), administrert av Løten kommune.

Planen rulleres etter 5 år. Valdene i Elverum har bestandsplaner som går over 3 år av gangen, og det er naturlig at plan for hjortevilt rulleres etter to bestandsplanperioder.

2. Rammeverk og bestemmelser

Det er Stortinget gjennom Landbruksdirektoratet som legger rammene for hvordan hjorteviltforvaltningen skal gjennomføres. Disse utøver sin politikk gjennom Fylkeskommunen og ut til kommunene. Det er rettighetshaversiden som har ansvaret for å utarbeide bestandsplaner i tråd med offentlige føringer. Kommunen har avgjørelsesmyndighet i hjorteviltforvaltningen og er den naturlige samarbeidspartner for rettighetshaversiden.

2.1 Sentrale lover og forskrifter

Viltloven §1 Viltet og dets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevarer. Innenfor dette kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruk og friluftsliv.

Naturmangfoldloven §1 Lovens formål er å sikre naturens mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern.

Hjorteviltforskriften §1 Forvaltningen skal sikre produktive bestander og leveområder, og legge til rette for lokal og bærekraftig forvaltning som ikke medfører uakseptable skader eller ulemper.

2.2 Viktige bestemmelser

Etter §15 i Hjorteviltforskriften må valdene ha et areal på minimum 20 ganger minstearealet for å lage bestandsplaner og få tildelt kvote etter den. Mindre vald tildeles kvote etter § 18 i forskriften. Størrelsen på minstearealet kan variere for ulike områder innen kommunen etter forskjeller i bestandstetthet. F.eks vil lavlandet langs Glomma kunne ha noe høyere tetthet av hjortevilt enn høyereliggende områder øst i kommunen.

Dersom det er store endringer i bestandene av elg eller hjort eller andre ekstraordinære forhold som skulle tilsi det, kan kommunen etter §7 i hjorteviltforskriften ved tildeling av fellingstillatelser avvike fra minstearealet med opptil 50%. Fravik fra minstearealet gjøres for særskilte vald og for et begrenset tidsrom.

2.3 Viltfondet

Kommunen skal ha et kommunalt viltfond. Midlene skal prioriteres til:

- Tiltak i egne vald
- Kommunale tiltak
- Prosjekter som øker kunnskapen om hjorteviltforvaltning

Reduserte inntekter og økte faste utgifter innebærer at fondet i hovedsak må dekke drift av fallviltordningen.

3. Områdebeskrivelse

Elverum kommune utgjøres av store sammenhengende skoger med gran- og furuskog med innslag av myrområder og vassdrag, kulturlandskap ligger i tilknytning til grendene. Topografien består av flere elvedaler som går nord-sør, med åser imellom. Dalene ligger fra 200 – 400 m.o.h og åsene når opp i 500 – 800 m.o.h.

Langs Glomma dominerer større landbruksområder med mye bebyggelse, jernbane og vegtrafikk. Skog og utmark utgjør 95 % av arealet i kommunen mens veger, bebygde arealer og jordbruksområder utgjør 5 %.

Det drives et intensivt skogbruk med stor avvirkning over hele kommunen. På hogstflatene blir det økt lys- og næringstilgang og etter en hogst blir det raskt oppslag av gryn og urter. Dette gir gode sommerbeiter de første årene etter hogsten. Etter hvert som bar- og lauvtrær etablerer seg, vil området også bli brukt til vinterbeite. Elgen er tilpasset en diett som om vinteren består av kvist og den kan strekke seg oppover og bort fra snøen for å finne mat. Her skiller den seg fra de andre hjortedyrene som er avhengig av å finne mye mer av maten på bakken.

Klimaet beskrives som et typisk innlandsklima med relativt varme somrer og kalde vintre. Gjennomsnittstemperatur i januar er -7,7 grader og 16,1 grader i juli. Snømengden varierer fra år til år, men det er normalt sett snødekt mark fra november til april med snømengder fra 20 cm til en meter, avhengig av høyde over havet.

Elg

Om vinteren er det vanlig at elgen trekker ned fra de høgereliggende åsene med mye snø til lavereliggende områder med mindre snø. Elg har vist at den har stort potensial for å skade ungskogen når mange dyr samler seg på ungskogfelt i vinterbeiteområdene. Hard beiting over flere vintre og beiting på toppskudd kan ta hardt på ungskogen. Fra bestandsveksten startet på 70- tallet og til godt utpå 2000 tallet var beitetrykket så stort at det var vanskelig å få opp gode furuforyngelser i mange områder. Mengden vinterbeite begynte også å bli redusert i en periode. Elgstammen utgjør ikke det samme presset på ungskogen nå og ungskogen ser ut til å ha hentet seg inn igjen i mange områder.

Hjort

Hjorten viser voldsom vekst i hjortefylkene på Vestlandet og i Sør-Trøndelag og i de tetteste bestandene registreres vektnedgang hos felte dyr. Det kan se ut til at det er tilgangen til innmark som holder liv i dagens store hjortestamme på Vestlandet. Hjorten finnes i hele landet og er representert med en del individer også i Elverum. Hjorten får bare en kalv og har mindre vekstrate enn elg og rådyr og bruker lengre tid på å kolonisere nye områder. Likevel viser utviklingen på Vestlandet at også hjorten kan bli overtallig under gitte forhold. Det felles 50 000 hjort på landsbasis.

Rådyr

Rådyr er selektive beitedyr og det er ikke kvantiteten, men kvaliteten på vegetasjonen som er avgjørende. Rådyr trekker i stor grad til foringsplasser der det er etablert eller til lavereliggende områder, når snøen kommer. Både rådyr og hjort påvirkes sterkt av snøforholdene ettersom de finner beiteplantene nær bakken.

3.1 Vald i Elverum kommune

Kommunen består av flere store og små vald.

- Vest for Glomma: del av ERMG (elg og hjort)
- Øst for Glomma: administreres av Elverum kommune
- Rådyrvald: administreres av Elverum kommune i hele kommunen

Bakgrunnen for tallene er areal som er meldt inn fra de ulike valdene.

Elgvald øst for Glomma	Tellende areal elg
Nordre Elverum jaktvald	376540
Sørskogbygda jaktvald	289863
Heradsbygda jaktvald	137400
S.N.H. jaktvald	33112
Strandbygda øst jaktvald	46084
Collert-skogen	5000
Sum tellende areal	887999

Hjortevald øst for Glomma	Tellende areal hjort
Nordre Elverum jaktvald	399509
Søndre Elverum jaktvald	460000
Strandbygda øst jaktvald	46084
Sum tellende areal	905593

Rådyrvald	Tellende areal rådyr
Nordre Elverum jaktvald	376540
Sørskogbygda jaktvald	192424
Heradsbygda jaktvald	137400
Strandbygda øst jaktvald	46084
Strandbygda vest jaktvald	80250
Collert skogen	5000
Elverum sør-vest	94000
Ulvåsen	8300
Nysætermarka	4865
Ulvålia	7000
Sæterskog/Rankleivteig	3300
Flishøgda fondsskog	19500
Storbergskogen	11200
Hvarstadsæterskogen	11000
Gråberget	15057
Bergerengen	3052
Sum tellende areal	1014972

4. Ansvar: kommunens ansvar og valdenes/grunneiernes ansvar

4.1 Vald:

Valdet skal:

- Organisere og administrere jakt i tråd med lovverk og bestandsplan
- Fordele kvoter internt
- Rapportere jaktledere til kommunen
- Betale fellingsavgift
- Rapportere fellingstall

Dersom det oppstår vesentlige avvik fra bestandsplan kan kommunen vedta å trekke godkjenningen tilbake. Dette gjelder spesielt hvis planen fører til et jaktuttak som ikke er forenlig med kommunens målsetning i forhold til antall, eller sammensetning med hensyn til kjønn- eller alderskategori.

4.2 Jaktleder: Ethvert jaktfelt/lag skal utpeke en ansvarlig jaktleder. Jaktleder skal:

- Lede og organisere jakta

- Sikre human og forsvarlig jaktutøvelse
- Sørge for tilgang til godkjent ettersøkshund
- Medbringe ettersøksavtale under jakt

Den enkelte jeger er selv ansvarlig for jaktutøvelsen.

Alle som jakter på hjortevilt (herunder elg, hjort og rådyr) skal ha tilgang til godkjent ettersøkshund. Dersom jaktlaget ikke selv har ettersøkshund skal det skrives skriftlig avtale om ettersøkshund som kan være på plass innen rimelig tid. Hvert enkelt jaktlag eller jeger som jakter alene har ansvar for at bestemmelsene etterleves. Under jakt må jaktleder eller representant for jaktlaget medbringe ettersøksavtalen.

4.3 Kommunen:

Kommunen skal:

- Legge til rette for hensiktsmessig valdsstruktur
- Kvalitetssikre data i Hjorteviltregisteret
- Gi informasjon om bestandsutvikling
- Godkjenne bestandsplaner

Gjennom dialog med valdene skal det utarbeides målsetninger for hele kommunen og regionvis. Dette innebærer at det bør være forvaltning på tvers av valdgrenser og kommunegrenser slik at en fanger opp elgens leveområde over hele året.

Det skal legges til rette for bestandsvis forvaltning av hjortevilt over kommunegrenser der det er naturlig.

Kommunen skal tildele kvoter til vald som ikke kommer over grensen på 20 ganger minstearealet. Tildelingene skal være i tråd med målsetning i hjorteviltplanen.

5. Faggrunnlag

5.1 Forvaltning og beitegrunnlag: For å kunne forvalte hjorteviltet som den ressursen det er, er det en forutsetning at vi kjenner til hvordan hjortevilt påvirker omgivelsene og hvordan omgivelsene påvirker hjorteviltet. I denne planen vil vi se på forhold rundt bestandsutvikling, kunnskap om predasjon og utøvelse av jakt som er relevante for å drive en målrettet forvaltning.

I fravær på jakt ville hjorteviltbestandenes vekstrate variere i samsvar med tilgangen på mat. Når det er høy tilgang til næringsrik mat, vil hjortevilt kunne ha større produksjon av kalver og høyere naturlig overlevelse. Dersom beitegrunnlaget blir dårlig, skjer det motsatte. Dersom bestanden er stor og det er høy konkurranse om maten synker veksten i bestanden. Hvis tilgangen på mat vinterstid blir en kritisk faktor, vil tettheten i bestanden synke siden det blir færre kalver og dødeligheten øker. I en bestand der det er tilstrekkelig tilgang på mat vil fødselsraten være høyere enn dødeligheten og dette overskuddet kan tas ut ved blant annet jakt.

I Elverum opplevde vi først på 2000-tallet å ha en høy elgbestand med stor tetthet i vinterbeiteområdene. Dette førte til beiteskader som ble sett på i beitetakster utført av Skogbrukets

kursinstitutt (SKI) i 2009 og 2013. I 2009 var konklusjonen i rapporten at hele Elverum øst for Glomma var sterkt overbeitet. Skogskadene var svært store, og i noen områder var beiteproduksjonen på elgens beiteplanter redusert med om lag 60%. I 2013 var beitegraden sunket noe, men det var fortsatt for stort beitetrykk for området sett under ett. SKI konkluderte i sin rapport med å anbefale en reduksjon i bestanden på 25% i forhold til 2013 nivå for å gi en bærekraftig elgforvaltning med reduserte skader på skog.

Elgbestanden har siden toppen rundt 2007-2011 blitt redusert med mellom 40-50% som en kombinasjon av høyt jaktuttak i samme periode for å få bukt med overbeiteproblematikken, samt økt predasjon fra rovdyr og forekomst av ulverevir innenfor flere av valdene.

Våren/sommeren 2025 utførte Utmarksforvaltningen As (UFAS) en ny beitetaksering av Elverum øst for Glomma. Resultatene viser et markant redusert beiteuttak på alle treslag sammenlignet med 2009 og 2013. For furu, bjørk og gran er beiteuttaket lavt, for Rogn, Osp og Selje (ROS) moderat sist vinter og balansert på foregående vintre (UFAS rapport 15, 2025)

UFAS skriver i sin rapport at beitegrunnlaget per i dag ikke er en begrensende faktor. Sammen med stabile slaktevekter på kalv og jevn rekruttering gir et bilde av en elgbestand som per i dag har god kondisjon og er på et riktig nivå for å sikre god mattilgang for viltet samtidig som skadene på produksjonsskog er mye mindre i de aller fleste områder enn det som var tilfelle ved forrige beitetaksering.

I en elgbestand har elgkuenes alder og kondisjon stor påvirkning på reproduksjonen. Mattilgangen har stor betydning, har kuene stor nok tilgang på mat vil de kunne få tvillinger opp i høy alder. Elgkua er på sitt mest produktive mellom 4 og 12 år, og litt økning i alder på ku vil kunne påvirke produksjonsraten ved at det fødes flere tvillingkalver (UFAS rapport 15, 2025).

Andre viktige faktorer er ku/okseforhold, og at det finnes nok voksne okser i bestanden. Det anbefales generelt å ha mer naturlige kjønnsrater mellom 1:1 og 1,5 for å oppnå sunnere bestander over tid, men i områder med ulverevir kan kjønnsraten være noe høyere for å få opp produksjonen. Nok voksne elgokser bidrar til tidligere brunst, og at kalvene fødes tidligere på våren. Flere og større okser bidrar også til at kalvene blir større, og kan bidra til at det fødes flere oksekalver. For en optimal kalveproduksjon i bestanden er det derfor ideelt sett bedre å ha høy andel voksen ku med god kondisjon.

5.2 Trafikk

Hensynet til trafiksikkerhet bør tillegges vekt med tanke på bestandstetthet for hjortevilt. Dette gjelder spesielt elgen som har en stor bestand og et stort skadepotensial.

Elgen utgjør en stor trafikkrisiko når den krysser eller oppholder seg på veg og jernbane. Ved dagens bestandstetthet utgjør antallet trafikkdrepte elg om 10% av jaktuttaket i Elverum. Det har vært en betydelig nedgang påkjørsler av elg de siste par årene i takt med at bestanden har gått ned, mens økende bestand av rådyr har ført til at de fleste år har vært et høyt antall rådyrpåkjørsler.

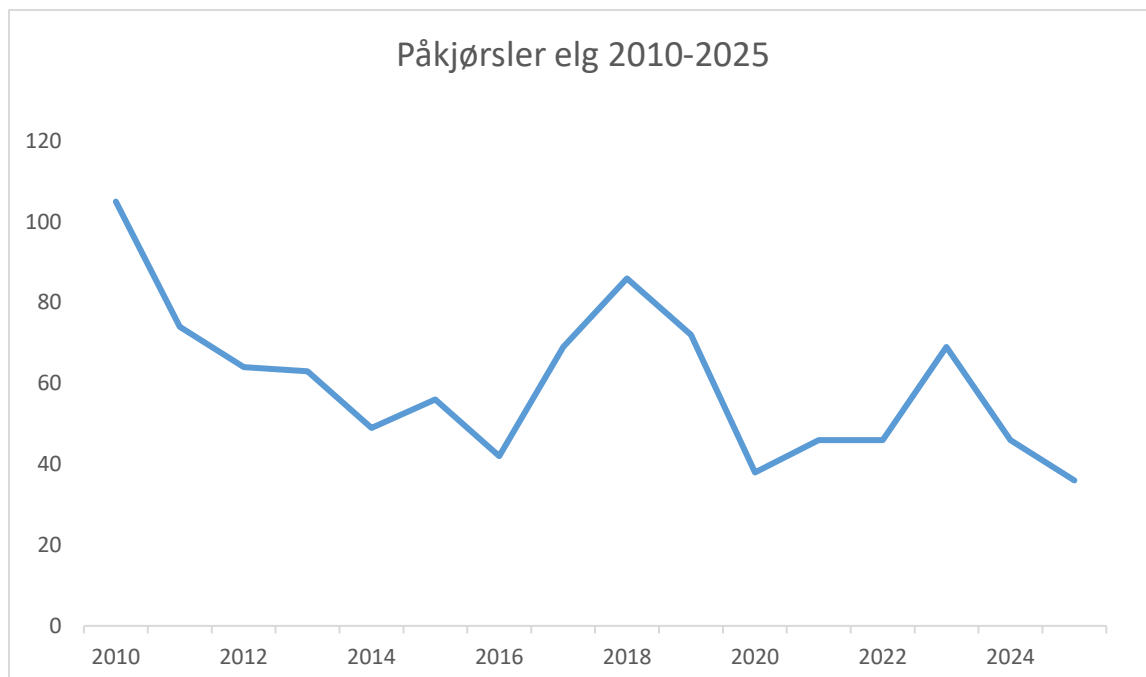
Dette er også et resultat av snøforhold, mattilgang, trekk osv.

Riksveg 25, Elverum-Trysil, har vært hardt belastet, men tiltak gjennomført av statens vegvesen som rydding av vegkanter og belysning ser ut til å ha hatt en positiv effekt. Etter omleggingen av Riksveg 3 har det i enkelte områder vært mye påkjørsler av rådyr, og også elg langs trekkrutene. Statens vegvesen har gjort tiltak og det har blitt gjort endringer på viltgjerde som synes å ha hatt en positiv effekt på antallet påkjørsler av rådyr.

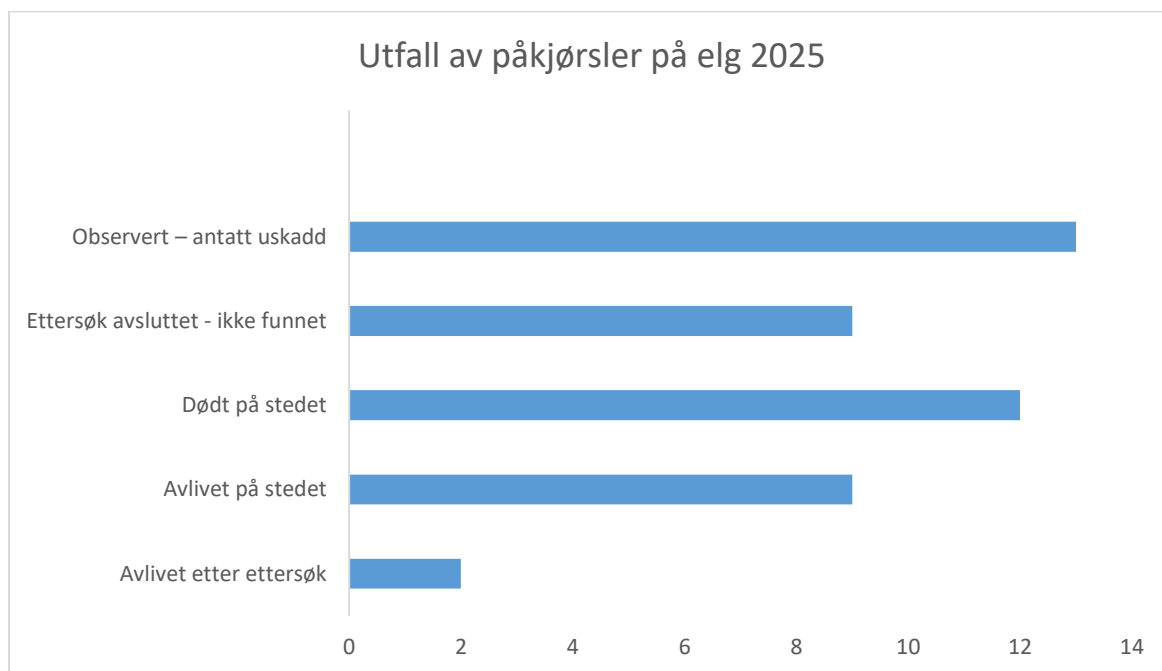

Antallet elg-trafikkulykker synes å forholde seg proporsjonalt til antallet elg i et område.

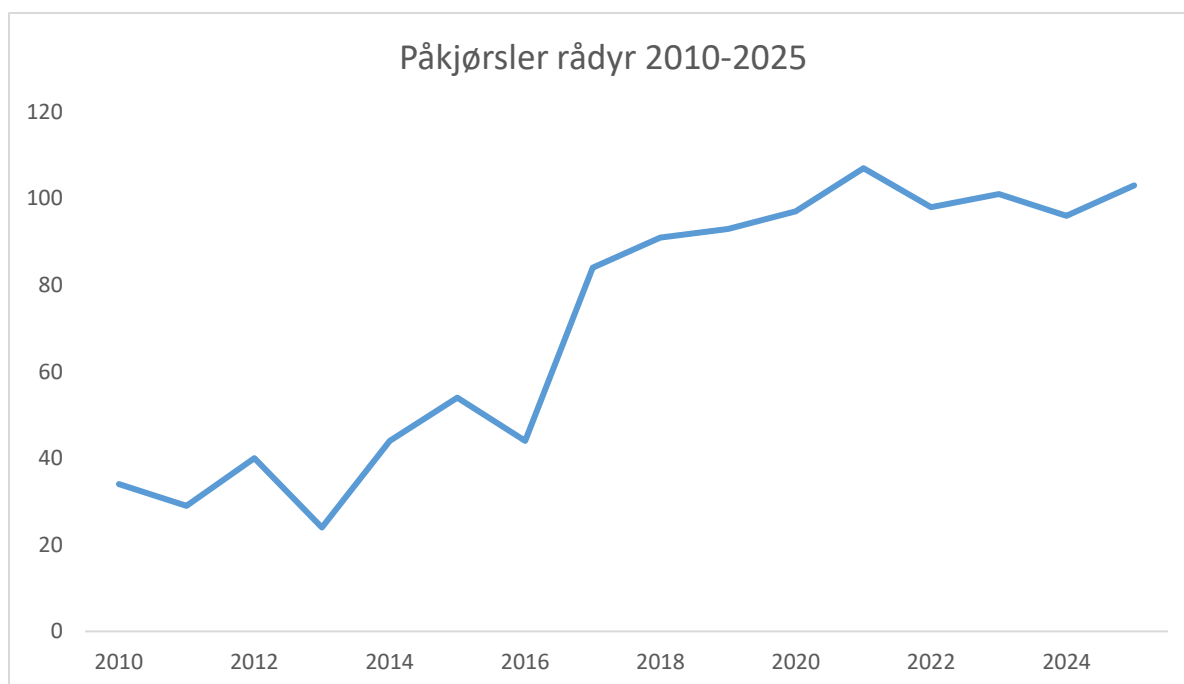
Varierende snødybde, temperatur og trafikkvolum påvirker også antallet viltpåkjørsler, men disse faktorene kan i liten grad påvirkes av hjorteviltforvaltningen. Enkelte ulykkesdempende tiltak (f.eks. gjerdning/målrettet foring/rydding) har vist seg å ha en effekt og kan benyttes.

Kommentar: Grafen viser antallet påkjørsler av elg for motorkjøretøy og tog. Antallet påkjørsler i kommunen ligger relativt høyt, men etter 2010 har vi sett en reduksjon på grunn av lavere elgtetthet og flere tiltak langs de mest utsatte veistrekningene. Unntaket er vinterne 2018 og 2023. Store snømengder kan ha medvirket til at elgen trakk ned i terrenget og krysset vegbanen oftere.

Kommentar: Eksempel på utkomme av påkjørsel. Totalt 45 elger ble registrert påkjørt av bil eller tog i Elverum kommune i løpet av 2025. Av disse er 23 døde, og 9 ettersøk ble avsluttet uten å kunne konkludere om dyret var uskadd eller ikke.

Kommentar: Antallet påkjørte rådyr har økt voldsomt de siste 10 årene. Fellingstall for rådyr har også økt de siste årene, og alt tyder på at bestanden av rådyr har hatt en økning i enkelte deler av kommunen de siste årene.

Påkjørsler av rådyr ender som hovedregel med at dyret er dødt eller blir avlivet av fallviltgruppa.

5.3 Rovdyrsituasjonen sett i sammenheng med elgforvaltning

Elverum kommune er forvaltningsområde for ulv på arealene som ligger øst for Glomma. Forvaltning av ulvestammen ligger til overordnede myndigheter og utenfor det vi råder over lokalt.

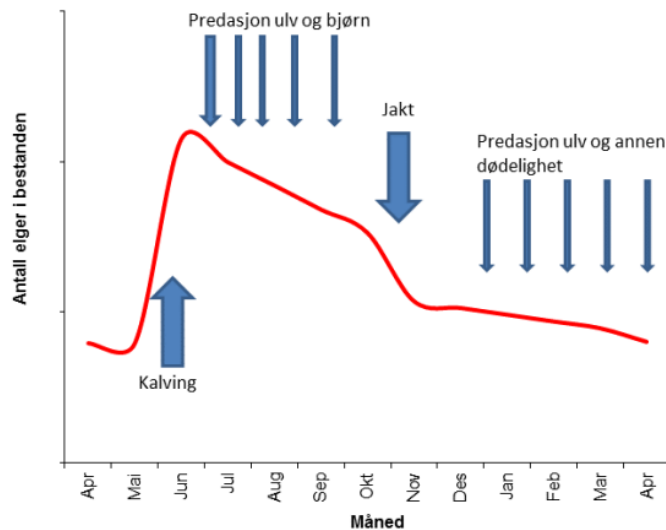
«Ulvens påvirkning på byttedyrene er geografisk ujevnt fordelt, og hovedsakelig konsentrert i områdene med stasjonære, revirhevdende flokker og par. Effektene på byttedyrbestandene kan forventes å bli ekstra kraftige i områder der det er få alternative byttedyr (for ulv f.eks. rådyr). I slike områder kan ulvens predasjon på elg redusere muligheten for jakt betraktelig.» (Høgskolen i Innlandet. Utredning om ulv og elg del 2)

I noen år vil det kunne være stor predasjon fra ulv i et område og i andre år mindre. Dette skaper en ekstra usikkerhet når man skal vurdere hvordan et planlagt jaktuttak vil påvirke elgbestandens utvikling. Et ukjent antall elg vil bli drept av rovdyr i tillegg til det som blir felt under jakta.

«Dersom man under jakt skulle komme til å overbeskatte en elgbestand som blir utsatt for predasjon av ulv, må man redusere jaktuttaket mer enn nedgangen i bestandstettheten alene skulle tilsi. Hvis ikke vil jakt og predasjon ta en økende andel av «kapitalen» i elgbestanden, noe som kan drive elgbestanden til meget lav bestandstetthet. Det er med andre ord vanskeligere å reversere en bestandsnedgang i en bestand som er gjenstand for både jakt og predasjon enn en bestand som kun er gjenstand for jakt» (NINA fagrapport 63).

Denne usikkerheten taler for å forvalte elgstammen slik at den blir mest mulig robust under skiftende og uoversiktlige forhold, slik at konsekvensene ved å gjøre feil i vurdering av jaktuttak blir minst mulig. Kunnskap om nyetablering av ulvepar og yngling av ulv vil være svært nyttig for å kunne legge

opp avskytingen av hjortevilt det enkelte år, slik at jakttrykket kan reduseres når predasjonstrykket er stort.

Figur 1. Årlig dynamikk i en elgbestand som beskattes av både rovdyr og jakt. Om våren rett før kalvingen når elgbestanden sitt laveste nivå. I månedsskiftet mai-juni fødes kalvene og bestanden øker med omtrent 30% på noen få uker. I sommerperioden beskattes bestanden av predasjon fra ulv og bjørn. På høsten starter jakten og de fleste elger som skytes blir felt i løpet av noen uker. Om vinteren beskattes bestanden av ulv. Under hele året finnes det annen dødelighet gjennom trafikk, sykdommer og ulykker, og fremfor alt om vinteren tilføres dødelighet forårsaket av sult og underernæring (Høgskolen i Innlandet. Utredning om ulv og elg del 2)

5.4 Jakt

For Norge sett under ett er den viktigste bestandsregulerende årsaken for hjortevilt, jakt. Jakta kan regulere tettheten av hjorteviltbestander og dermed påvirke beitegrunnlaget, bestandens kondisjon og antallet trafikkulykker. Hvordan jakta selekterer bestandens kjønns- og alderssammensetning har betydning for hva slags endring vi ser i bestanden. I tilfeller med for stor tetthet av hjortevilt, slik som med elgen i 2007-2011, kan økt uttak av voksen ku være effektivt for å få ned bestanden raskt. Det ligger imidlertid en risiko i å ta ned bestanden ved å skyte ku, erfaringer har vist at resultatet kan være vanskelig å beregne.

I dagens hjorteviltbestander, og da særlig elg, er det viktig å ta hensyn til at bestanden er utsatt for tildels høyt predasjonstrykk. Målet er da å styre jakta slik at den resterende bestanden er så produktiv som mulig. Dette gjøres ved å ta ut flere kalv og ungdyr, mellom 50-70% av det totale jaktuttaket, samt å ha nok eldre kyr og okser til å ha en optimal reproduksjonsrate.

6. Bestandsutvikling og statistikk

Elverum kommune har fellingstall fra elg fra 1999 og frem til nå. Fra 2004 ble fellingstall registrert i hjorteviltregistret. Vi har også gode datasett for hjort og rådyr. For elg har vi også data fra «sett elg».

Det følgende kapitlet er en oversikt over grunnlaget for beregning av bestandsutvikling vi har fra innsamlet data.

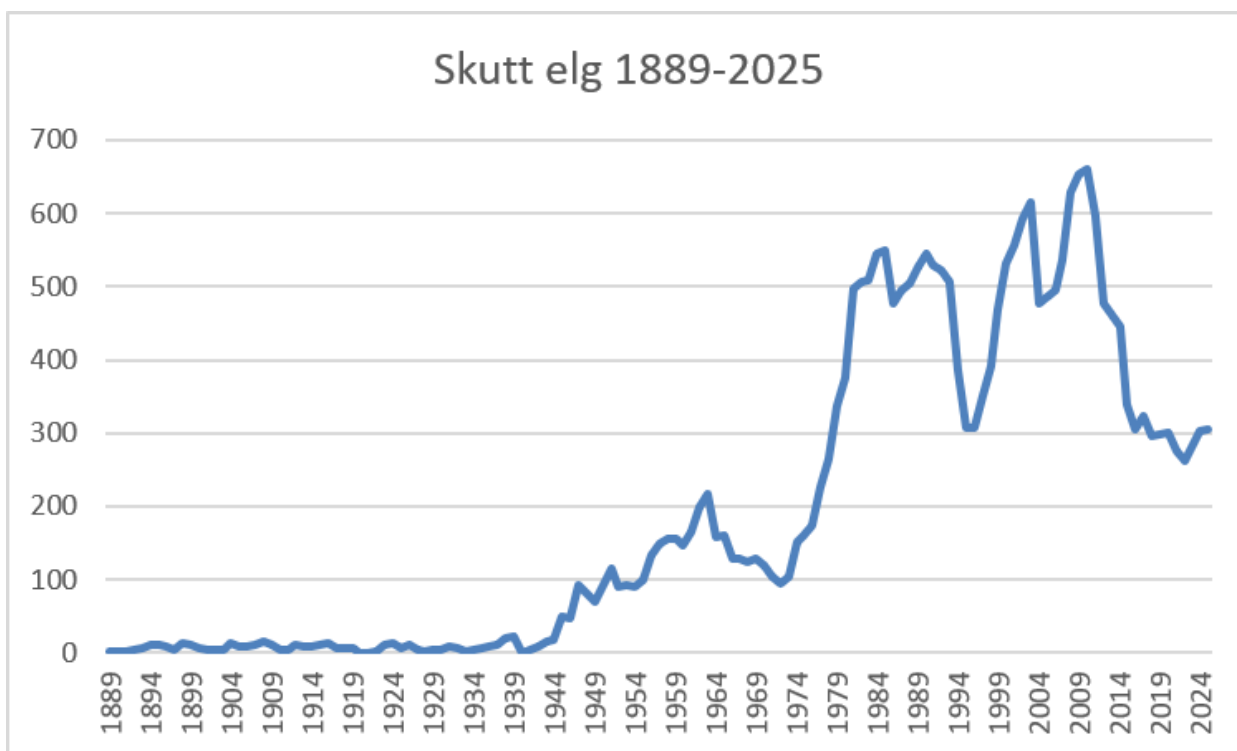
Strukturen i avskytingen av elg er vist som prosentvis fordeling av kalv, åring og voksne for begge kjønn. Kjønnstruktur og rekrutteringsrater er basert på observasjoner av okser, kyr og kalver under jakta.

Disse tallene er rapportert inn i Hjorteviltregistret (hjorteviltregisteret.no).

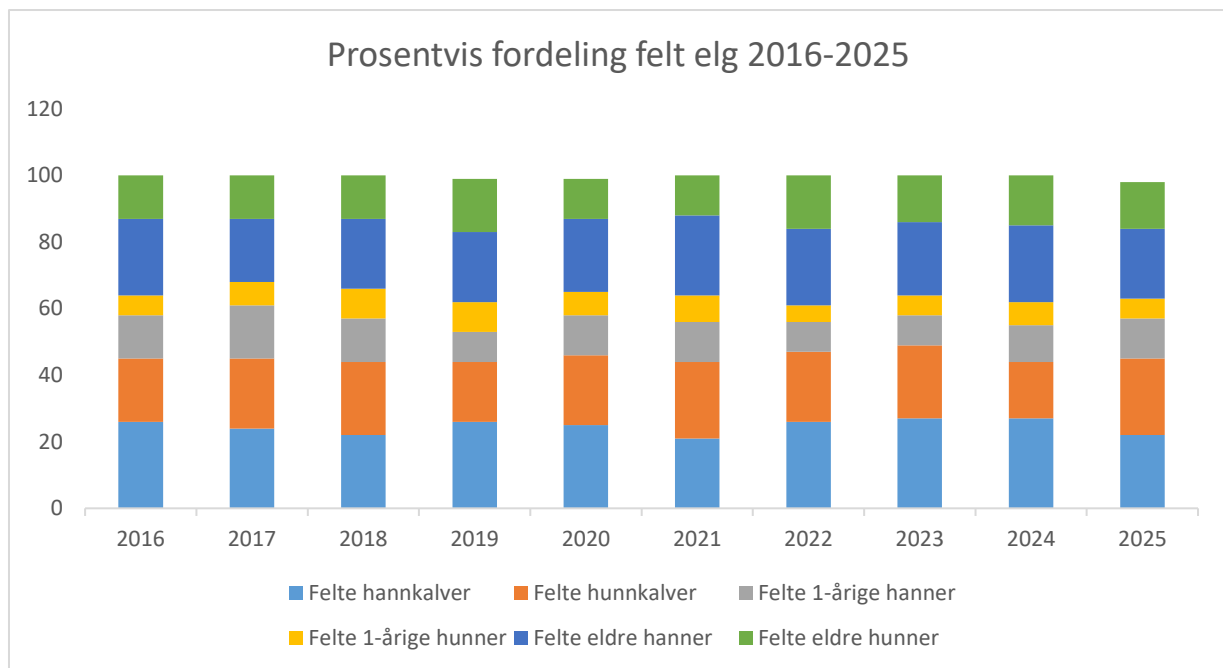
6.1 Fellingstall og statistikk for elg

Årstall	Elverum vest	Elverum øst	Totalt
2021	51	223	274
2022	47	216	263
2023	45	236	281
2024	49	253	302
2025	43	263	306

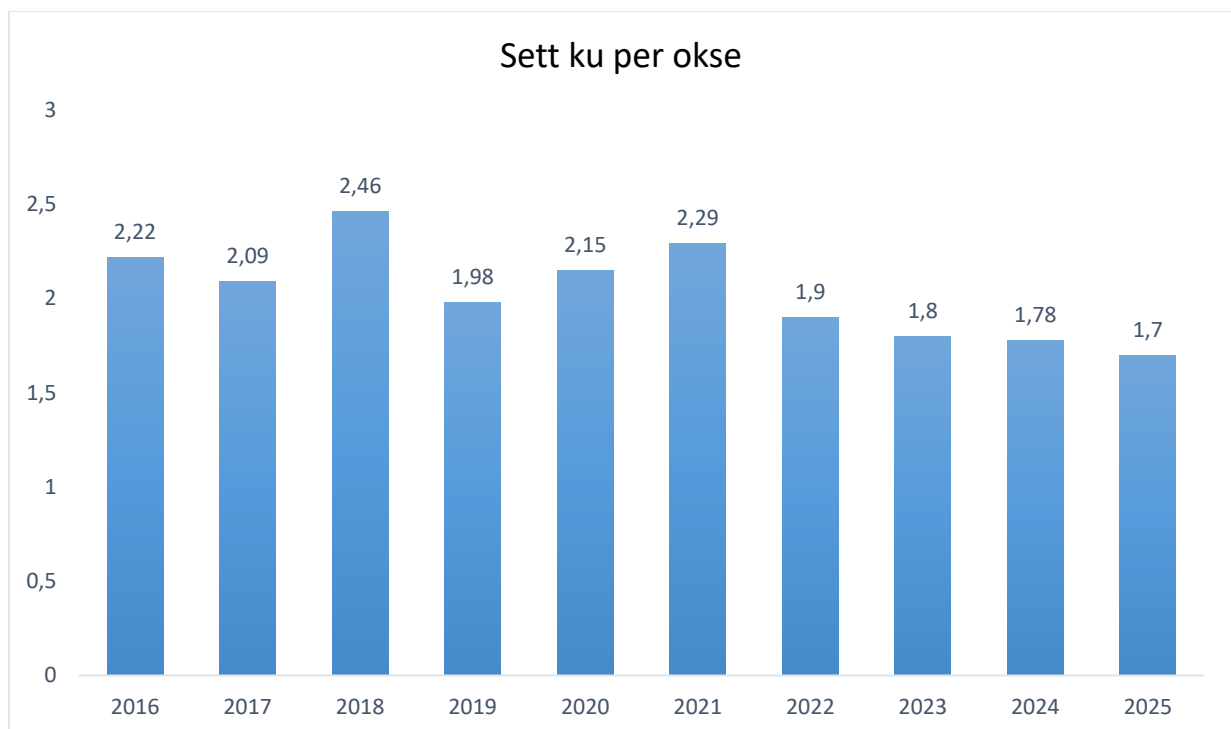
Kommentar: Tabellen viser fellingstall for elg i Elverum de 5 siste årene. Vald på vest- og østsiden av Glomma er summert for seg, og totalsummen viser fellingstall for hele kommunen sett under ett.

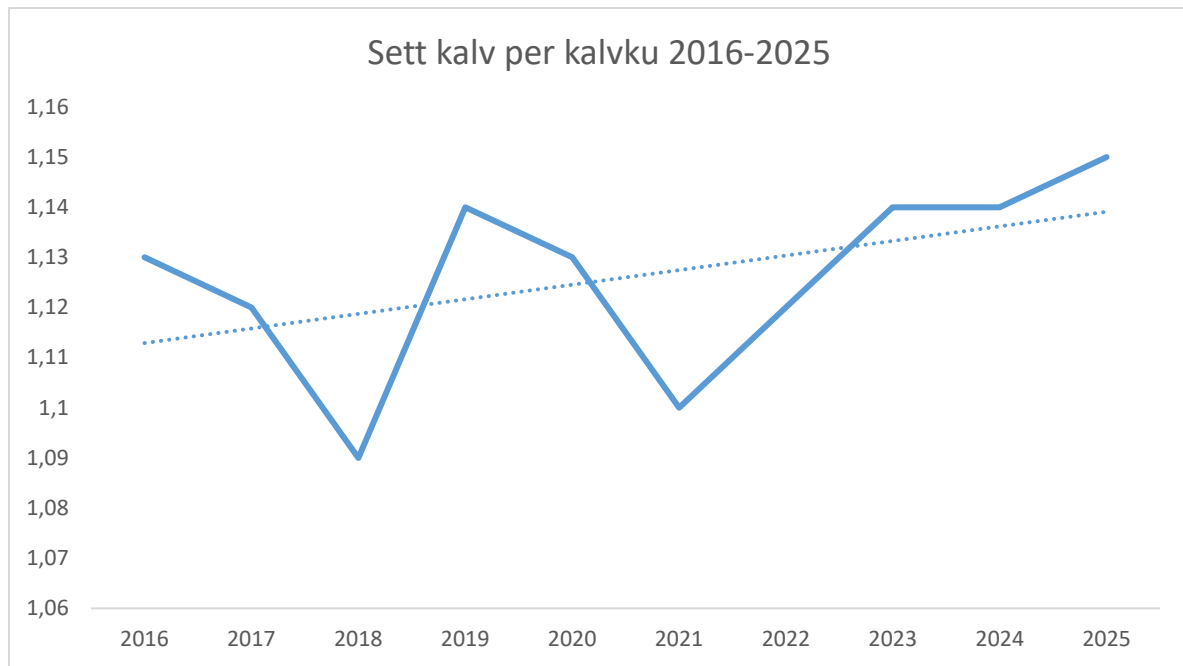
Kommentar: diagrammet viser historiske fellingstall for Elverum kommune fra 1889-2025. Skutt elg per år er summert for hele kommunen, både øst- og vestsida. Sett over et lengre tidsperspektiv har det vært store endringer i bestanden av hjortevilt, fra det var veldig få dyr helt til etterkrigsperioden og frem til en eksplosjonsartet økning i antall felte elg på 1970-tallet. (tall fra SSB)

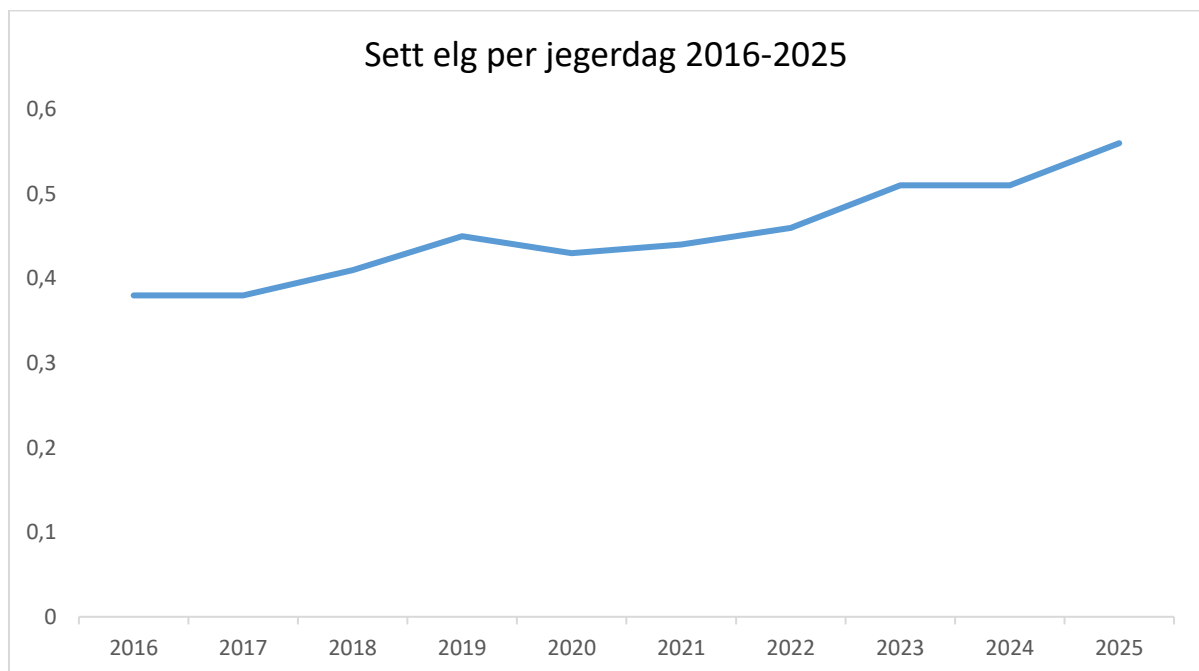
Kommentar: Den prosentvise fordelingen av felte dyr har i løpet av den siste 10-årsperioden ligget forholdsvis stabilt. Det skytes årlig rundt 60% kalv og ungdyr

Kommentar: sett ku per okse har de siste årene gått noe ned. Nedgangen er en følge i dreiningen i avskyting. Et lavere ku/okseforhold kan gi bedre kalveproduksjon ved effektiv brunst og tidligere kalving som gir høyere kalvevekt og bedre overlevelse.

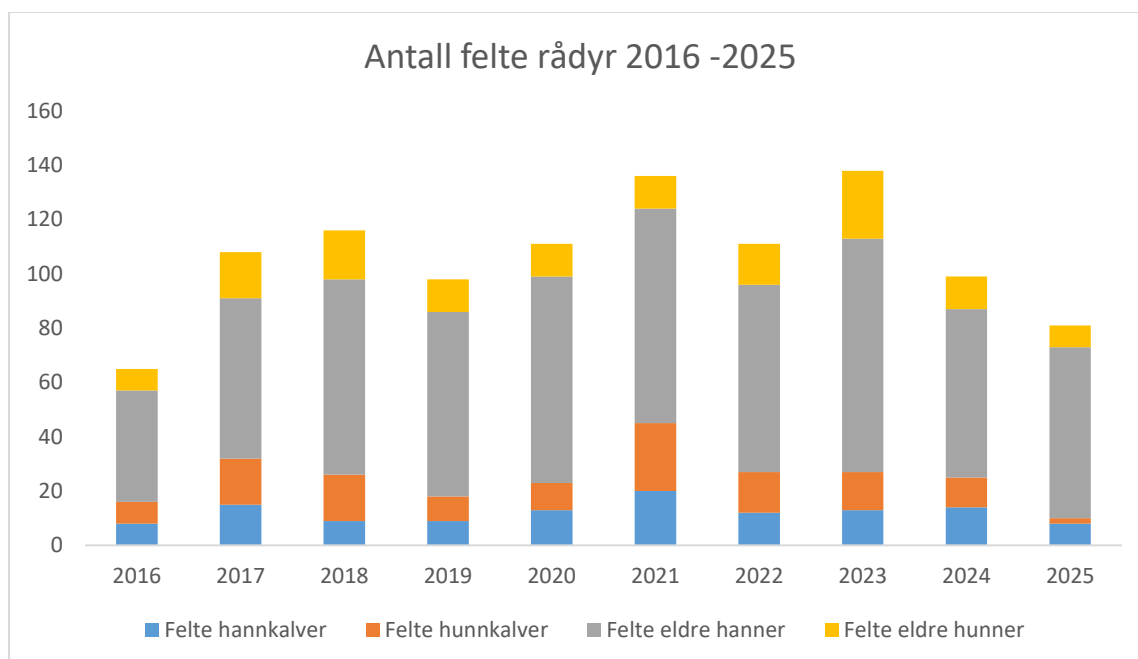

Kommentar: Sett kalv per kalvku viser en oppadgående tendens de siste årene. Etter at ulverevir som påvirket elgbestanden ble tatt ut har langt færre kalver blitt tatt av rovdyr i perioden fra kalvinga og frem til jakta begynner. Kalvevekten i kommunen er god, noe som gir generelt bedre kondisjon og overlevelse.

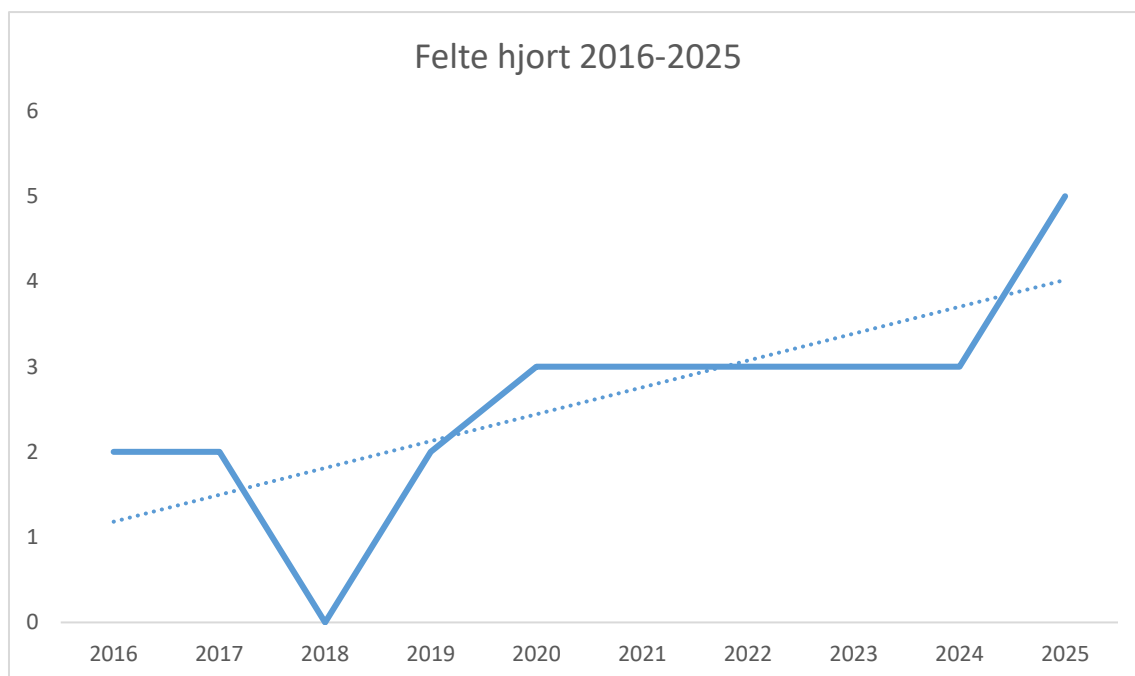
Kommentar: fra og med 2018 ble metoden for å registrere sett elg per jegerdag endret. Etter den nye instruksjonen skal alle observasjoner registreres uavhengig av om dyret er sett tidligere samme jakttag eller jaktøkt. Bakgrunnen for endringen er at «sett dyr per jegerdag» ikke skal påvirkes av jaktlagets størrelse. Endringen gjør at en må være forsiktig med å sammenligne tall fra og med 2018 til tidligere år. Trenden for sett elg er uansett klart stigende, da spesielt i den siste 5-årsperioden.

6.2 Fellingstall for rådyr

Kommentar: De siste par årene har antallet fellinger av rådyr gått noe ned etter toppår i 2021 og 2023. Bestanden er trolig jevn og kanskje økende i noen områder. De større valdene har fått tildelt «fri kvote» og styrer avskytingen selv. I mindre vald er det ofte lite fellinger. Det er stor overvekt av bukk som felles.

6.3 Fellingstall for hjort:

Kommentar: De siste årene har antallet fellinger av hjort økt litt. Antallet fellinger i 2025 var 5 stk, som er det høyeste antallet registrert. Det er mye som tyder på at bestanden av hjort er stabil til økende, særlig i lavereliggende områder langs Glomma.

7. Forvaltningsmål. (kort og langsiktige mål for hver art)

- Elverum kommune skal ha en bærekraftig bestand av hjortevilt som ikke er større enn at beiteskadene vinterstid ikke er til hinder for skogbruket, og ikke er forårsaker uakseptabelt store skader og ulemper for andre deler av samfunnet. Hjorteviltbestanden skal ikke være begrensende for det biologiske mangfoldet i regionen.
- Elverum kommune skal bidra til en bærekraftig forvaltning av hjortevilt på kort og lang sikt.
- Det skal i forvaltningen tas hensyn til påvirkning av rovvilt, jakt, trafikk og annen dødelighet.

7.1 Elg: Elgbestanden i Elverum har store lokale variasjoner. På grunn av økt predasjonstrykk i områder med ulverevir kan størrelsen på jaktuttaket variere mye fra år til år. Gjennomsnittlig fellingstall for kommunen de siste 5 år er på rundt 290-320 dyr.

Felte elg pr. år for hvert vald.

Vald	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Collert-skogen	1	2	2	2	1	2	2	1	1	1
Heradsbygda jaktvald	47	49	51	49	37	25	26	29	38	40
Nordre Elverum jaktvald	79	89	78	87	105	98	98	105	108	108
S.N.H. jaktvald	10	12	10	12	12	10	10	8	10	10
Strandbygda øst jaktvald	15	19	15	19	18	17	20	20	26	24
Sørskogbygda jaktvald	91	91	82	80	68	71	60	73	70	80

Alle valdene må i sine bestandsplaner ta hensyn til de føringene som blir lagt til grunn i hjorteviltplanen.

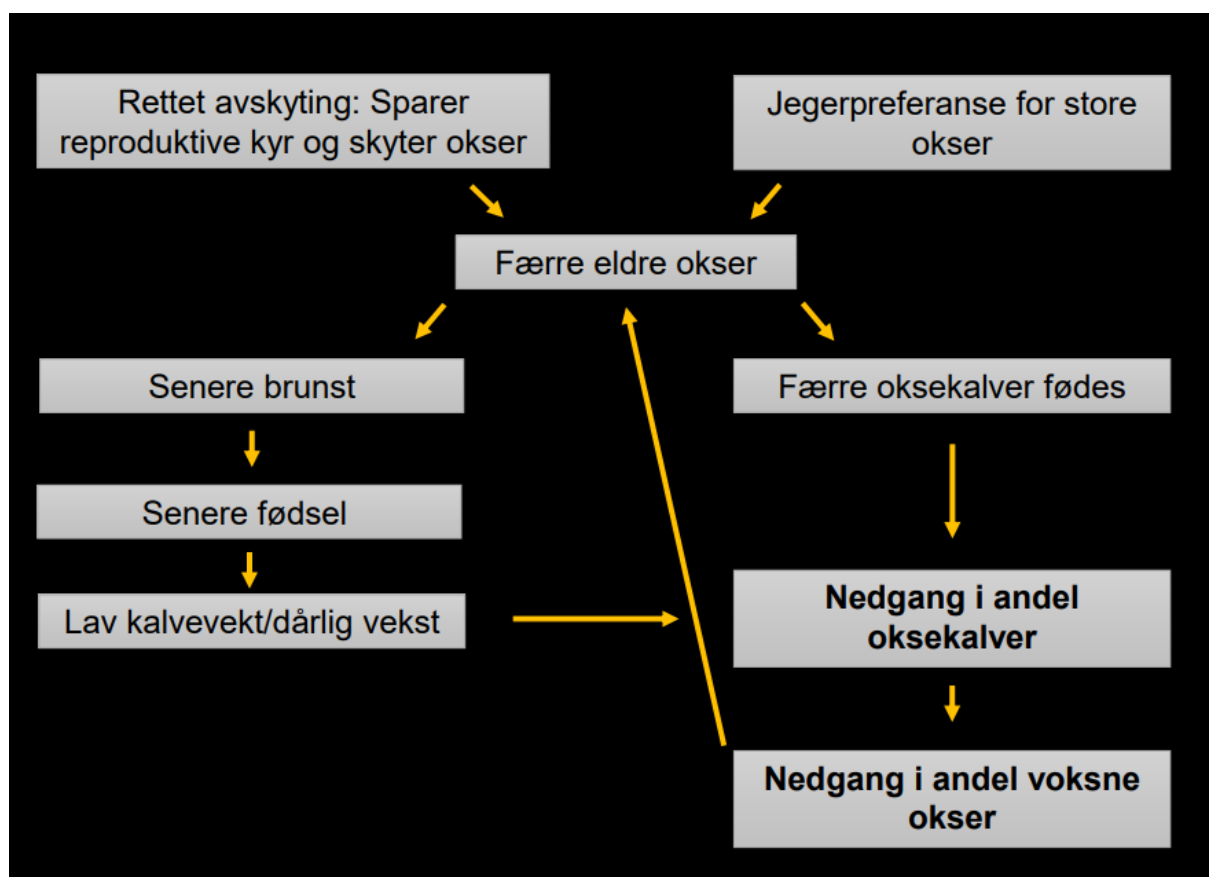
Valdene skal ha et mål som tilsier at minstearealet for hvert vald endres i takt med det til enhver tid eksisterende bestandsgrunnlaget.

Kommunen skal tildele fellingstillatelser for hjortevilt i tråd med minstearealet, og når avviket mellom satt minsteareal og faktisk bestand vedvarer over en periode må minstearealet endres.

I tillegg til å samordne forvaltningen med de kommunale målene, skal valdene fortsette å registrere data fra jakta i «sett og skutt» i Hjorteviltregisteret eller i Viltrapporten. Dette innbefatter daglige registreringer av sett og felte elg på jaktlagsnivå, og innsending av skjema til kommunen senest 10 dager etter jaktslutt.

Det er ønskelig jaktlagene har som praksis å veie alle slakt, og at vektor registreres i hjorteviltregisteret eller viltrapporten slik at kommunen har tilgang til data og statistikk. Registrering av slaktevekter er ikke forskriftsfestet, men historikk på slaktevekter kan være et nyttig verktøy i forvaltningen.

Alders- og kjønnsfordeling skal være slik at sommerbeitet utnyttes optimalt, samtidig som en holder vinterstammen under den vedtatte bæreevnen. Det skal opprettholdes en jevnst mulig stamme tilpasset lokalt beitegrunnlag.

(Kilde: Naturdata).

7.1.1 Konkrete mål for elgforvaltningen:

	Gjennomsnitt 2021-2025	Mål	Virkemiddel
Sett kalv per kalvku	1,13	$\leq 1,3$	Opprettholde produksjonen med større okser/kyr
Ku/okseforhold	1,9	Mellom 1:1 og 1,5. I områder med aktivt ulverevir kan	Spare produksjonsdyr

		ku/okseforholdet holdes noe høyere	
Trafikkdrept elg	Varierende, men noe lavere enn tidligere år	Fortsatt reduksjon av trafikkdrept elg	Samarbeid med SVV om sikringstiltak, informasjon mot publikum, kortsiktige tiltak som føring mv.
Ulvens påvirkning	Stor påvirkning i områder med aktive revir	Økt kunnskap,	Informasjon fra Statsforvalteren, forskningsprosjekter f.eks. INN Evenstad, øke minsteareal ift hvor det er revir, skyte mer kalv/ungdyr
Sett elg per jegerdag	≈0,5	Fortsatt ligge innenfor et område som anses som en robust bestand, mellom 0,4 og 0,8.	Alle jegere bruker samme metode for å registrere sett elg, justere avskyting for å få bestanden opp eller ned i tråd med målet
Øke kalvevekten		Stabil/høyere vekt på felte kalver	Spare storokser

7.2 Hjort:

- Bestanden av hjort skal holdes på et stabilt, lavt nivå, med ca.3 felte dyr pr år som mål for valdene øst for Glomma.
- Det er lite hjort i kommunen, men dersom bestanden er økende skal tiltak gjøres for å holde antallet hjort på et lavt, men bærekraftig nivå.

Det er gjennomsnittlig for de siste årene tildelt 14 fellingstillatelser for hjort øst for Glomma, og felt 2. Det meste av hjorten oppholder seg i områdene langs Glomma. Noe streifdyr finnes på sommertid rundt i kommunen, men før jakta begynner har de fleste dyrene allerede trukket videre og gått mot lavereliggende vinterområder.

Hjorten har tradisjonelt vært veldig avhengig av fôringsplassene om vinteren. Etter at forbudet mot føring av ville hjortedyr kom som følge av CWD har det vært et par vintre med til dels mye snø. Det er noe usikkert hva det har gjort med bestanden av hjort i Sør-Østerdal, men mye tyder på at bestanden er stabil og økende i deler

7.2.1 Konkrete mål for forvaltning av hjort:

	Gjennomsnitt 2021-2025	Mål	Virkemiddel
Forvaltning i tråd med Naturmangfoldsloven		Opprettholde et høstingsverdig overskudd	Kvoter i tråd med faktisk bestand
Holde dagens bestandsnivå	5 fellinginger 2025	Holde fellinginger på tilnærmet samme nivå	Tilstrekkelig kvote i områdene der hjorten oppholder seg, evt

			lavere kvoter i områder uten fellinger
--	--	--	--

7.3 Rådyr: Bestanden av rådyr har de siste årene økt. Det er størst økning i lavereliggende områder der det er lettere fremkommelighet og bedre beiteforhold.

Antallet trafikkdrepte rådyr har hatt en sterk økning i løpet av de siste fem årene, med nesten en dobling i antallet påkjørsler. Jakt er det største virkemidlet til å få ned antallet påkjørsler, og de større valdene har de siste årene etter søknad fått «fri kvote» slik at fellingstallet har økt.

Imidlertid viser tall fra hjorteviltregisteret at det er en stor overvekt av bukker som felles, noe som vil gi et stort potensial for vekst i en bestand der det er overvekt av produktive geiter.

7.3.1 Konkrete mål for forvaltning av rådyr:

	Gjennomsnitt 2021-2025	Mål	Virkemiddel
Trafikkdrepte rådyr (veg+bane)	101	Reduksjon ≤ 50	Sikringstiltak langs veg i samarbeid med SSV, økt jaktuttak i enkelte områder
Større sammenhengende vald	16 vald per i dag	Flere små rådyrvald slås sammen med omkringliggende områder	Kvotefri jakt i større forvaltningsområder

7.4 Indikatorer

For å vite om vi er på rett veg for å nå målene for bestandsutvikling er det en rekke indikatorer vi kan bruke. Indikatorene beskriver både bestandsutvikling, bestandsstruktur og dyrenes kondisjon. Kommunen og rettighetshaverne kan bruke disse til å vurdere om bestanden er i balanse med beiteressursene, om jaktuttaket er riktig tilpasset, og om utviklingen går i retning av målsetningen for planperioden.

Indikator	Hva den måler	Hvorfor den er viktig	Datakilde
Sett dyr-data	Tetthet, kjønnsforhold, kalveproduksjon	Viser bestandsutvikling og struktur over tid	Jegere registrerer i sett og skutt / Hjorteviltregisteret
Fellingsstatistikk	Antall felte dyr, alder, kjønn	Viser jaktuttak og om uttaket følger målsettingene	Fellingsrapport fra vald/Hjorteviltregisteret
Slaktevekter	Kondisjon, vekst, ernæringsstatus	Følsom indikator for beitetrykk og bestandstetthet	Jegere
Kalveproduksjon	Kalv per ku/kolle, tvillingrate	Viser reproduktiv ytelse og kondisjon	Jegere registrerer i sett og skutt /Hjorteviltregisteret

Beitetilstand	Beiteskader, vegetasjonstilstand	Viser om bestanden er i balanse med beiteressursene	Feltregistreringer
Fallviltdata	Trafikkdrepte dyr, sykdom, kondisjon	Avdekker trender som ikke fanges i jaktmaterialet	Fallvilt i kommunen/ Hjorteviltregisteret

Tolkning av indikatorer:

Bestandsutvikling

- **Sett dyr-data** Høyere observasjoner per jegerdagsverk tyder på økende bestand. Lavere tall kan indikere nedgang eller endret atferd. Kalv per ku/kolle og tvillingrate viser reproduksjon og kondisjon.
- **Fellingsstatistikk** Endringer i antall felte dyr må ses i sammenheng med kvoter og sett dyr-data. Høy andel voksne hunndyr i uttaket reduserer bestanden, mens høyt uttak av kalv/ungdyr stabiliserer eller øker den.

Kondisjon

- **Slaktevekter** Stabile eller økende vekter viser god kondisjon og beitetilgang. Fallende vekter over flere år tyder på for høy bestandstetthet eller dårlig beitetilstand.
- **Kalveproduksjon** Høy kalveproduksjon viser god kondisjon hos morderdyr. Lav produksjon eller lav kalveoverlevelse kan skyldes dårlig kondisjon, klima eller rovdyr.

Beite og miljø

- **Beitetilstand** Mye beiteskader på nøkkelarter (furu, rogn, osp, selje) indikerer for høy bestand. God foryngelse og lite skader viser balanse mellom bestand og beiteressurser.
- **Fallviltdata** Mange trafikkdrepte dyr kan tyde på høy bestand eller trekkaktivitet. Sykdomsfunn og kondisjon hos fallvilt kan bekrefte trender i jaktmaterialet.

7.4 Kommentarer til forvaltningsmål:

Rettighetshaversiden bør sammen med kommunen hvert år ta en evalueringsrunde, etter avsluttet jakt, for å se på om man er på rett vei i forhold til de målene man har satt seg. Er eventuelle endringer i slaktevektene på rett vei, er ku/okseforholdet på rett vei osv. Etter ett år kan det være vanskelig å evaluere, men man kan se trender. Ser man at det bærer galt av sted, må man ta nødvendige grep.

8. Minsteareal

Definisjonen på minsteareal er størrelsen på det tellende arealet som normalt skal ligge til grunn for hver fellingstillatelse som jaktrettshaverne har krav på. Det er derfor viktig at satt minsteareal reflekterer de hjorteviltbestandene som faktisk finnes i kommunen. Dersom minstearealene er for

høye eller lave over tid er det i praksis ingen reell forvaltning av hjortevilt fra kommunens side. Veileder til Hjorteviltforskriften fastslår: *Fastsetting av minstearealet er det viktigste virkemiddelet i reguleringen av bestandsstørrelse. Minstearealet bør samordnes med de øvrige virkemidlene for å nå kommunens mål i hjorteviltforvaltningen.*

Med ulverevir inne i valdenes område er bestandsvariasjonene store, og det kan skje store endringer over kort tid som følge av etablering av nye revir eller at et revir har blitt borte som følge av lisensjakt.

Gjennom hjorteviltforskriften har vi flere virkemidler for å regulere bestand og tildelinger raskt. I tråd med hjorteviltforskriftens § 7 kan minstearealet fravikes med inntil 50%. Fravik fra minstearealet skal gjelde for et begrenset tidsrom og for særskilte vald. Et vedtak om avvik kan derfor benyttes hvis det oppstår en situasjon der det skjer store endringer i bestanden eller er andre ekstraordinære forhold. Valdene kan også benytte seg av hjorteviltforskriftens § 15, og søke kommunen om endring av bestandsplanen.

Dersom en endring i bestanden skjer over en lengre periode, over et år, bør minstearealet endres. Kommunen kan selv legge opp til en forskriftsendring, eller valdene kan søke kommunen om endring innen 15.januar.

9. Årskalender for hjorteviltforvaltningen

Dato	Hva	Hvem
15. januar	Forslag til endring av minsteareal fremmes overfor kommunen	Parter med interesse
15. mars	Forskrift om minsteareal fastsettes (om det er aktuelt)	Kommunen
1.april	Melding til kommunen om eventuelle endringer i valdet	Valdansvarlig representant
1. mai	Søknad om godkjenning av vald, bestandsplan eller kvotefri rådyrjakt sendes til kommunen	Valdansvarlig representant
15. juni	Godkjenning av vald for jakt på elg, hjort eller rådyr, og godkjenning av bestandsplaner	Kommunen
15. juni	Fellingstillatelser skal være sendt til valdansvarlig representant	Kommunen
10 dager etter jaktas slutt	Rapportere årets fellingsresultat av elg, hjort og rådyr	Valdansvarlig representant
30 dager etter jaktas slutt	Rapportere årets fellingsresultat for kommunen til Statistisk sentralbyrå	Kommunen